

DUNÁNTULI PROTESTANS KÖZLÖNY

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI SZAKLAP.

A TUDOMÁNY ÉS KÖZIGAZGATÁS KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG:
Győr-Ujváros, fő-utca 9. szám.
Lap szellemi részét illető minden ügy ide
intézendő.
Kéziratok nem adatnak vissza.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
postán küldve vagy helyben házhoz hordva
Egész évre 4 frt
Fél évre 2 frt
Negyedévre 1 frt

KIADÓHIVATAL:
Győr, Kazinczy-utca 18. sz.

A lap anyagi része ide küldendő.

Néhány szó Acutus urnak „az a kevés Krisztológia„ című cikkére, és még valami.

Acutus urnak az e lap f. évi 40-ik számában megjelent „Az a kevés Krisztologia“ című cikke válasz akar lenni, mint alább meglátszik, hozzá e lap f. évi 31-dik számában intézett ezen szives kérelmemre: „ne rejtse véka alá az általa ismert új Krisztológiát, közölje azt, ha csak főbb vonásaiban is.“ Ez a kérelmem pedig abból eredt, hogy Acutus ur e lap f. évi 29-dik számában szóról szóra ezt írta: népünk megérett már arra, hogy lassanként megizelítsük neki az új Krisztologia termékenyebb, a vallás-erkölcsi életet tudatosabban fejlesztő alapvonásait.“

Ohajtottam, megvallom, tudni, mi az az új Krisztologia, melynek alapvonásai tudatosabban fejlesztik népünk vallás-erkölcsi életét. Ahelyett azonban, hogy „Az a kevés Krisztológia“ című cikkével tudásvágyomat kielégítené, olyanokat tesz fel rólam Acutus ur, melyeket nem mondtam.“ „Én úgy értem, — írja Acutus ur, — hogy az mondja tiszt. kérdező ur, miszerint a felekezetek Krisztológiája az, ami mellett meg kell maradni.“ Ezt én nem mondtam. „Megnyugszom továbbá. — írja ismét Acutus ur, — abban a föltevésben, hogy tiszt. kérdező ur a helvéthitvallás Krisztológiáját fogadja el.“ Erről sem szólottam egy szót sem.

Végre kijelelve sok szentirási helyet, melyekben a názáreti Jézusról van szó, ezt írja Acutus ur: „ime itt a kérdezett Krisztologia.“ Tehát

Acutus ur szerint az az új Krisztológia, mely iránt hozzá kérést intéztem, mellyel az általa kijelölt szentirási helyek a Jézus Krisztusról előadnak.

Ne tréfáljon Acutus ur! Hiszen minden iskolázott keresztyén ember tudja, s önnek is tudnia kell, hogy ami a szentírásban a Jézus Krisztusról megírva van, az nem új, s annak, összeállítása nem új tudomány a Krisztusról, nem új Krisztológia. — Mikor hát ön, idézve a sok szentirási helyet, melyekben a Jézus Krisztusról van szó, ezt írja: „ime itt a kérdezett Krisztológia,“ tehát az általam kérdezett új Krisztológia: vagy nem tudja mit beszél, vagy pedig tréfál. Hanem ha tréfál Acutus ur: akkor jegyezze meg magának, hogy aki oly fenhangon beszél mint ön „egy kevés Krisztológia“ című cikkében; aki a prot. theologiai Krisztológiáját főnek helyzetben levőnek állítja; aki népünket megérettnek mondja arra, hogy az új Krisztológia alapvonásait vele megizelítsük, és az új Krisztológia iránt megkérdezett, a szentírásból felidéz sok olyan helyet, melyekben a Jézus Krisztusról szó van, s naivul ezt írja „ime itt a kérdezett Krisztologia:“ annál az embernél valami olyan hiányzik, amit pénzen megvásárolni nem lehet.

Nem veszi rossz néven, reményelem az „Egy falusi ref. lelkész“ ur, ha e lap f. évi 33-dik számában hozzám intézett kérelméhez képest, a tübingai Krisztológiát rövid vonásokban ez alkalommal vele a következőkben megismertetem.

A tübingai kritikaiskola, élén Baurral, a

Krisztuss tisztán természeti tényezőkből akarta felfogni, amint ez meglátszik avagy csak Baurnak „Az őskeresztység történelme“ című művéből. De e törekvésével oly nehézségekbe ütközött, melyeket elhárítani nem tudott. Egy olyan Krisztológiát mellyel oldhatlan nehézségekbe ütközik, a theologia el nem fogadhatván, a tübingai krisztológiát félre tette, azon tulment.

Egy dunántúli ref. lelkész.

A nők neveltetése.

(Folyt.)

A görög nő — Arisenetos szerint arcszine a fehér és piros vegyület természetes színét mutatja a rózsának, finom ajkai gyöngédeden metszettek s pirosak. Sötét szemöldökei a legtisztább feketék. Az orr egyenes s az ajkak finomságához mért szemei nagyok és ragyogók s a fénytől sugároznak, feketeségét a korom fekete pupllák adják meg. Fürtös, göndör haj a hiacint virágához hasonlít. Nyaka fehér s arcához illő. Termete elég hosszú s ruha nélkül szoborhoz hasonló. Járása kimért, aprókat lép, s menése hasonlít a szeliden ingatott czidrushoz vagy pálmához.

A görög nőtől a társadalom a hűséget követe. Mint leány az anyai szobában növekedett s anyja tanította meg némi elemi ismeretekre, ez vezette be a háztartás, kézi munka s öltözködés titkaiba. Törvényes házasság csak egyenrangúak közt volt köthető. Plato Republicájában azt ajánlja, hogy a kormányzók ügyeljenek, hogy a heves nő szelid férfival stb. egyesüljön, hogy az ellentétek kiegyenlítettessenek.

Xenophon szerint az athenebeli nő, feladata, hogy mint házi asszony a méhek királynőjéhez hasonlítson s mint ez, úgy ő is a ház kertjét őrizze, felossza a munkát s foglalkozást a szolgálók között s az ily módon szerzettel takarékosan bánják; ügyeljen arra, hogy minden a maga helyén legyen; gondját viselje a beteg szolgálóknak. Ne hordjon magas sarku sarjut csak azért, hogy magasabbnak látszék; ne fesse arcát czinoberrrel és ónnal, szeresse férjét és gyermekeit.

A férjhez menetel korát Plato a huszadik évre teheti, de rendszeren korábban mentek férjhez. Az egybekelést áldozás előzte meg, melyen Zeüsz, Teleios, Here, Teleira, Artenis, Euklianak mint a házasság védő isteneinek áldoztak. Az áldozás utas következett a nász fürdés. A menyegző napján a leány szülői házában vendégség volt, ezen kivételesen a nők is jelen voltak. A vendég-

ség után a menyasszony díszesen felöltözve kocsiára ült s a vőlegény és vőfély (paranyphos) közt foglalt helyet. A szülői háztól éneklés, flóta hangok s a velök találkozó üdvözlő kiáltásai között lassu menetben haladtak a vőlegény gallyakkal díszített lakására. A leány anyja a családi tüzhelyen meggyújtott nászfáklyával ment a kocsis után. A vőlegény háza ajtajánál a vőlegény anyja várta az ifju párt, szintén fáklyával. Ha lakoma a leány szülői házában nem volt, akkor a vőlegénynél tartották ezt meg, s ezen a menyasszonynak egy birs-almát is meg kellett emni.

Házasság kötés alkalmával nem a testi és szellemi szépségre, hanem a vagyona s származására tekintenek. Athenben e tekintetben annyira mentek, hogy ha a házastársak közül valamelyik nem athenei volt, a házasságból született gyermekeket törvényteleneknek tekintették. Solon törvényei szerint a leányt a legközelebbi rokonhoz kellett férjhez adni. A nő rendszeren hozományt vitt magával, ha a nő gyermeke nélkül halt meg, vagy férjétől elvált, a hozomány visszaszállt az azt adó szülőkre. Athenben oly szükségesnek tartották a hozományt, hogy a szegény leányokat közadakozás útján házasították ki. A hozományval ki is adták a szülők mindazt, a mi a leányt illette, az apai jószágot csak akkor örökölte, — ha fiu örökös nem volt. Ha a férjnél levő leánynak fia született, a nagy apai örökség őt illette meg s ettől joga volt anyját megfosztani.

A külső világgal s a más neműekkel a görög nő keveset érintkezett. Ha férjhez ment a női lakosztályban tartózkodott leányaival s fel nem serdült fiaival. Ha a ház küszöbét átlépte rendszeren egy szolganó kísérte (a legtöbbször a „száraz dajka.“)

Volt a görög nőknek egy osztálya, az úgynevezett hetaerek. Ezeknek minden szabad volt csak egy volt tiltva: a tisztességes magánházak küszöbének átlépése. Ezek nem annyira szépségük, mint szellemi tehetségeik által igyekeztek a férfiakra hatni. Gyakran szerepeltek a szimpozionokban (lakomák) s Görögország legkiválóbb férfiai: Perikles, Apelles, Harmodius stb. sem tudtak nélkülök elleni. Maga Sokrates is szívesen elbeszélgetett velök, különösen Diotomával, hogy ezt Xantippe nem jó szemmel nézte, azt könnyen elgondolhatjuk. Görögország fénykorában voltak még a görög nők között zenésznők, akrobaták s más művésznők is.

A nők neveltetése más volt Spártában, más Athenben. Spártában a nőt csak az erős fiuk leendő anyjának tekintették s főfigyelmüket a testi fejlődésre irányozták. A leányoknak a fiukkal

együtt gimnastikai tanfolyamokat kellett végeznük. A tornatéren s az ünnepélyes meneteknél a kétnemű ifjuság együtt volt s ez az érintkezés nevelőleg hatott. A fiúk félték a leányok gunyjától s dicséretüket a legnagyobb kitüntetésnek vették. A férfias nevelés daczára a spártai nő hü feleség s jó háziasszony volt. Régebben a spártai nő maga szoptatta gyermekét. A perzsa háboruk után az előkelőbb házakban dajkák és ápolónők is voltak, ezeket rendszeren a perioikok osztályából választották. A gyermek végtagjait pólyával és kötélekkel soha sem burkolták be, nehogy ez által természetes növéseben akadályozzák. Fekvőhelyükhöz lámpát tettek, hogy korán szokjanak a fényhez; bójtölés és sötétben való tartózkodás által megedzették s a félelemtől megőrizték. A mennyire lehetett, a gyermeket a sirástól óvták.

Athén a testi és szellemi fejlődést egyaránt figyelembe vette. A gyermekekről való gondoskodás már a várandós asszonyoknál megkezdődött. Egészséges eledellel kellett nekik élni, mozgást kellett tenni s a szenvedélyektől tartózkodni. Az ilyen nő hálószobájában felállították az istenek és hősök képeit és szobraikat, hogy a nő csak szépet lásson s képzelő tehetségét foglalkoztathassa. Régebben férfiak voltak a bábák s csak később alkalmaztak e tisztességre nőket. Ha leány született, a kapufélfára gyapotszalagot kötöttek. A hetedik, nyolczadik vagy tizedik napon nevet adtak a gyermeknek. Az újszülött ápolása az anyát illette, segédkezésére voltak a dajka és ápolónő. Az előkelő atheneiek rendszeren Spártából vitettek dajkákat. Egy vagy másfél éves korában a gyermeket az ápolónőre bízták. Az ápolónő rendszeren idősebb asszony volt, teendői közé tartozott a gyermek etetése, szabadba való vivése s az anyának kiscérése, ha ez látogatóba vagy ünnepélyre ment.

A leányoknál már korán alkalmaztak a füzőket, hogy karcsuk maradjanak. Hetedik életévükig játszottak. Ha hetedik életévet betöltötte, felvétetett a polgárok közé s nevét a „fehér táblá“-ra feljegyezték. Mielőtt azonban ez megtörtént volna, az apa köteles volt esküvel erősíteni, hogy gyermekét polgárnővel, törvényes házasságban nemzette.

Solon törvényei az árvákról, ezek között a leányokról is gondoskodnak. A gyám 18 éves koráig köteles volt gyámleányára ügyelni.

Nemcsak a törvényhozók, hanem a bölcsészek is érezték, hogy a nő állapota Görögországban, nem olyan mint a milyennek lenni kellene. Aristoteles hangsúlyozza, hogy az államnak szükséges a nőnem állapotára gondot viselni, mert a mint a férfi és nő a család tényezői, épen úgy az

állam is két részre oszlik: a férfi és nő népségre. Minden alkotmányban, hol a nők viszonya rosszul van rendezve, az állam fele törvénytelennek tekintendő.

Rómában a köztársaság első századában a legszigorubb erkölcsök uralkodtak. Sehol, egy népnél sem volt a nőnek annyi becsülete mint náluk. az egynejtőség a szokástól szentesített törvény volt. A nők nem voltak elzárva barátjaik, társaik s tanácsadóik voltak férjeiknek. Róma nagy férfiainak neve mellett, több kitünő nő (Lucretia, Cornelia, Veturia, Volümnia stb.) neve ragyog. Mennyire becsülte a római a családi tűzhelyt, mutatja az, hogy már a régi időben a családi tűzhelynek külön védszentjei voltak a Penatok és Larok, a családi tűzhely védasszonya Vesta volt. Ennek a családban a leány az állam részéről a Vestatüzek szolgáltak. A Vesta-szüzek rendjét Numa Pompilius állította fel, a Vesta templomban levő szent tűz őrizésére. Numa a Vesta szüzek számát négyben állapította meg, utódai még kettővel megszorították. A Vesta szüzeket a pontifexmaximus szemelte ki 20 olyan leány közül, kik mindkét szülővel birtak s 6—16 évesek voltak és semmi testi hibában nem szenvedtek. A 20 közül egy a sors által választott s mint hadi-fogoly, atyja házából elvitetett. Tíz évig maradtak a kiválasztottak Vesta-templomában, hogy a szolgálatot betanulják és még tíz évig, hogy utodaikat betanítsák. idejük kitételével elhagyhatták a templomot s férjhez mehettek. A Vesta-papnők különben egészen szabadok s önnállók voltak s nagy tiszteletben részesültek. Az emberek kitértek s fejüket hódolat jeletül meghajtották. Szavuk esküvel volt egyenértékű s a halálra ítéltnek, ha velük találkozott, büntetését elengedték. Kötelességük volt az örök tűz fentartása, a nemzeti palladium és a végrendeletek őrizése. Végeztek még ezenkívül más templomi szolgálatokat is. A ki közülök magáról megfeledkezett a campus sceleratusba elevenen eltemették s kedvesét a forumon korbácsolták halálra.

Ekkor még a római viselet és ház nagyon egyszerű volt, még az ebédeket is a ház előcsarnokában tartották, hogy ellenőrizhető legyen a szomszédok által. A nő első erénye a szüzieség volt. Hogy szemérem dolgában mily kényesek voltak, mutatja Manlius esete, kit M. P. Cato kiutasított a tanácsból, mert feleségét leánya jelenlétében megcsókolta. A punháboruig a szigoru rendőrség s az erkölcsök pontos ellenőrzése elejét vette a fényűzésnek. A punháboruk alatt a szolgálalkü népséggel való érintkezés, még inkább a római nép meggazdagodása, rontólag hatott az erkölcsökre. Lassan lassan

a növekvő fényűzés a ruházat, lakomák és témérdek pipere czikkben mutatkozott. Kiment a divatból a Lukretiák és Virginiák erénye: a köztársasági erények elhanyagolása elragadta a nővilágot is. Bár Cantu Caesar szerint a római nők a gall-betörés alkalmával is a kéjtől remegve várták, mikor fognak a gallok rajtok erőszakot elkövetni, annyira mégsem voltak, mint az ucsán fetrengő Messalinák, a szivtelen Fulviak és Poppeak. A köztársaság bukását megelőző forradalom alatt a régi római virtus és prudentia kihaltak s a határtalan fényűzés foglalta el helyüket.

Elérkezett az idő, midőn a családi kötelék végfelbomlásnak indult. Az addig lenézett prostitutak uralomra jutottak s a világ minden részéből Róma felé zarándokoltak. Gyönyörködve nézték ekkor már a rómaiak a Flóra ünnepeken a mezitelen kéjhölgyek versenyét. A világ urai orgiaikban túltettek a mult minden népén. E szemérmetlen kicsapongások a családok romlását vonták magok után, tisztelet és becsületen alapuló szerelemről Rómának már egy költője sem énekel. A legmagasabb rangú hölgyek is csak hiuságra és érzékiségre neveltetnek. Luculus kénytelen elüzni kicsapongó nejét, a szigorú erkölcsű Cato egyik nejét erkölestelenség miatt csapja el, míg a másikat egy csomó pénzért másnak engedi át. A tisztességes hölgyek kora lejárt. A matronak iránt tanusított tiszteletnek se hire se hamva; a Via-Appian a ledér hölgyek maguk hajtják kocsijaikat s szemérmetlenül hivalkodnak erényeik vásárra dobásával. A pénz és gazdaság az egyeeüli, mire férfi és nő egyaránt törekedik. Cicero maga képes 30 évi házasság után nejétől elválni, csak azért, hogy ujjegy ajándékot kapjon. Az anyák megmérgezik leányaikat, hogy vejeikhez férjhez mehessenek. Mintha csak az ujkori Claude, Adrien, Helvetius elvének hódolnának, ki tudvalevőleg azt hirdette, hogy a boldogság az érzéki gyönyörök lehető legmagasabb mennyiségében áll.

Hogy mennyire uralkodtak a nők e korban a férjeik felett, eléggé látjuk a „lex Oppia“ sorsából. E törvényt, a mint ismeretes egyenesen a nők fényűzése ellen hozták. Cato consulsága idejében követelték a nők e törvény visszavonását. Cato ellentállott a nők támadásának, de a hatalmok előtt meghajló férjek visszavonatták e törvényt. A nők fényűzésére nagy befolyással volt az, hogy a nő a nászajándék kivételével szabadon rendelkezhetett összes vagyona felett. Igaz, hogy későbbben a nők örökségét, a „lex Voconia“ által akarták korlátozni, a melynek értelmében a nő apja vagyonának csak egy részét kaphatta meg, ha egyetlen leány volt is. Ez

előidézte a válások gyakoriságát. Ott hol Kr. e. 231-ig egyetlen válóper sem fordult elő, olyan dolgok is megtörténtek, a milyent Hieronimus említ, egy nő huszonharmadszor ment férjhez olyan férfihoz, kinek ő volt már a huszonnegyedik felesége.

A Caesanok idejében a rómaiak tartózkodtak a családi élettől, szülő-gyilkosság, gyermek-kitevés napirenden voltak; az a sietség, melylyel az élet minden percét igyekeztek felhasználni, daemoni jelleget viselt magán s mintegy szükségképeni következmény, úgy tűnik fel a szemlélő előtt e romlott társadalom bukása.

(Folyt. köv.)

A „PROTESTÁNS KOZLÖNY“ TÁRCZÁJA.

Vasárnapi ének,

— A 84. zsoltár után, —

Ó seregek nagy Istene,
Bened bizók szent reménye,
Csak te vagy egy üdvöm, mindenem!
Nem gondolok földön másra
Gyakrabban, mint szent házadra . . .
Ott égi szó hangzik, — úgy vélem. —
Ottan ajkad szent beszéde
Balzsamként száll bús szivemre.

Ó boldog az, kit te szeretsz,
A kit gondos kézen vezetsz
A földi lét vándorutain.
S boldog ha ki megfáradva,
Harczaiban eltikkadva,
Hozzád tér meg lelke vágyain,
Hol nyugalmat, enyhet talál
A kegyelem zsámolyánál.

Késztesen bár messze földre,
Dus vagyonnal kecségtetve
Boldogságom édes óhaja:
Nyugtóm sehol nincsen nékem,
Mig boldogan bé nem léptem
Isten Atyám! szent tornáczodba.
Tudja szivem, hogy nem lehet
Másutt boldog, csak ott, veled.

Legyek csendes otthonomban,
Serénykedném jó dolgomban,
Munkálkodván mig nappal vagyom:
Dolgom között sem felejttem,
Hogy házad mily áldás nekem,

S bár oly kedvvel, híűn teszem dolgom :
Nem szűnik meg édes vágyam,
Hogy szent házad megláthassam.

Ott oly nyugodt szivem, lelkem,
Bánat, gond ott nem bánt engem,
A sok átélt baj mind feledve.
Én Atyám, jó lelked látja,
Mint óhajtók szent házadra
— Jobban madár sem kis fészkére.—
Lelkem ott szent üdvöt talál
A kegyelem forrásnál.

S. S. S.

Közönséges egyházi beszédvázlat.

Máté V. 41. 42.

Idvezítőnk a hegyi predikációba rakta le vallásának alapelveit. Káprázatos magasságba emelkedik e beszédben idvezítőnk szelleme ; bámulatos bölcseséggel, a lángész merész bonczol-gatásával veszi vizsgálat alá a hajdankor intéz-ményeit, szokásait és valláserkölesi viszonyait, s nem tétovázó komolysággal jelöli meg az utat, melyen az ő követőinek járniok kell, az elveket, melyek szerint nekik érezniök, gondolkodniök élniök és cselekedniök szükséges.

S fejtegetései közben nem a világi bölcsel-kezők példáját és szokásait követi isteni mes-terünk, kik csudálatos tanokat és elveket hir-dettek a világ eredetéről, a dolgok és természeti erők előállításáról és működéséről ; az ő czélja nem az, hogy a tudományok világában hallatlan felfedezéseket tegyen s új rendszerek alkotása által új irányt és utat jelöljön meg ; az ily tudományos rendszerek és felfedezések eléggé mutatják ugyan az emberi szellem teremtő ere-jét és képességét, de az emberiség szivét és lelkét, akaratát és kedélyvilágát átalakítani, át-hatni és megtermékenyíteni nem fogják soha.

Isteni mesterünk a Krisztus nem vágyott a világi bölcsék babáira s bár követőitől meg-kívánja, hogy azok tudományos ismeretekkel is birjanak ; megkívánja, hogy keressék és megis-merjék az igazságot, mely őket szabaddá teszi, szabadságra vezérli ; de azért ő a lelke előtt más magasabb czél lebegett, az ő valláserkölesi élet átalakítására törekedett : ő nem a termé-szeti tárgyakat, hanem magát az e m b e r t, az összes társadalmi életet tette vizsgálódása tár-

g. ává ; ő az emberi társadalmakban a testvéri szeretetet és békét akarta meghonosítani, még pedig azért, hogy az emberek együttes erővel munkálják és mozdítsák elő a k ö z b o l d o g - s á g o t, mint az emberi törekvéseknek vég-czélját.

Tudományos műveltséggel birtak a hajdan-korban is az emberek, de nem birtak a lélek és sziv nemességével, nem birtak az értelemnek azon világosságával, az érzelmeknek azon mély-ségével, melyet isteni mesterünk kívánt köve-tőitől, s mely tulajdonok teszik az embert em-berré, ezek magasítják őt isten fiává.

Ezért a zsidó és pogány világ tudományos műveltsége és polgárisodása csak külső máz volt, csak amolyan czifra ruha, melyet egyesek, a gazdagok és hatalmasok viseltek, de a népek nagy tömege, e népek ezrei és milliói tudatlan-ságban, nyomorban és szolgaságban veszték el.

Idvezítőnk véget akart vetni ezen ember-telen állapotoknak, meg akarta szüntetni az emberek között azt az egyenlőtlenséget, mely a társadalmakat osztály harcoknak színhelyévé teszi, mely válaszfalakat von ember és ember közé, s nem engedi, hogy az emberiség nagy családjának minden tagja művelt, boldog és megelégedett legyen.

S hogyan és miáltal akarta Urunk a val-lási és társadalmi életet átalakítani ? Egyedül az által, hogy magának az egyes embernek er-kölesi ujjászületésére fektette a fősúlyt, jóltudván, hogy az egyes embereknek ujjászületése szük-ségesképpen maga után vonja az emberi társa-dalmaknak, a népeknek és nemzeteknek ujjá-születését is.

1. Ezért mondja Urunk : És ha valaki té-ged egy mértföldre kényszerit menni, menj el vele kettőre ; az az, légy mindenkor kész a szolgálatra, a szivességre és emberségre.

Ez az intelem és parancs egészen az ak-kori világnak vallás erkölcsi és társadalmi vi-szonyaiból van meritve : hát bizony akkoron a gazdagok és hatalmasok egészen szabadon ren-delkeztek a szegény néposztálynak erejével és munkaképességével.

Szabadokból és rabszolgákból állott a tár-sadalom, s a szabadok oda hajtották, arra a

munkára használták a rabszolgákat, a mire akarták.

A törvényeket, a társadalom jogintézményeit a gazdagok és hatalmasok alkották s ezek között nem sokat találunk olyat, melyben a szegények és rabszolgák érdekeinek megvédéséről volna szó.

S mily bámulatos bölcsesség! Midőn Urunk isteni mesterünk szét tekint az egyetemes nyomor és rabszolgaság hullámzó tengere felett, nem azt mondja a szegényeknek és rabszolgáknak: ragadjatok fegyvert, s így álljatok boszút lelketlen elnyomóitokon; nem ezt mondja, hanem arra kéri a nyomorultat: a ki téged egy mérföldre kényszerít menni, menj el vele kettőre; alázatosságod, csendes béketűrésed és engedelmességed által szégyenítsd meg azt a kevély hatalmast, azt a lelketlen gazdag farizeust, aki ingyen kívánja a te munkádat; menj el vele kettőre, aki téged egy mérföldre kényszerít menni.

Kedves hallgatók! Az idő lelke, a keresztyén vallásnak, a szent evangyliomnak két ezredév óta uralkodó szelleme kezdi összetördelni a rabszolgaság lánczait; hazánkban is egy lángész hatalma s a nemzet vezéreinek bölcsessége eltörölte a robotot és dézsmát, mely sulyos bilinesként nehezedett a munkás földművelőkre, de azért az ellentét, a harc és küzdelem meg van ma is a gazdagok és szegények között, nagyon helyén van tehát ma is, ha a szószékekről békére és szeretetre intünk gazdagot és szegényt egyaránt; ha arra intjük a gazdagot, hogy a szegényt le ne nézze és meg ne vesse, erejét és munkaképességét erőszakkal ki ne zsákmányolja; a szegényeket pedig arra intjük, hogy istenben bizzanak, jámborok, józanok, szelidek és alázatosok legyenek; tartsák meg a változott viszonyok között ma is ezen aranyszabályt: A ki téged egy mérföldre kényszerít menni, menj el vele kettőre.

2. A fegyver ereje és hatalma ritkán tesz hasznos szolgálatot a szabadság ügyének, örök igazság az ma is, hogy a ki fegyverrel hadakozik, el is veszhet a fegyver által; ellenben a szeretet szeretetet szül ma is. Egy lázongó és vérengző tömeg csak undort kelt a mezőben,

ellenben ki ne sajnálná meg azt a siró édes anyát, ki ártatlan kisdédének mezitelen tagjaira ruhácskát kér, azoknak pedig, kik otthon éheznek, mert elhalt a keryérkereső apa, egy talat kenyér ért esedezik.

2. A ki kér tőled, adj neki, és a ki tőled kölesön kér, meg ne vessed.

Aranyszabály, melyet a Krisztus minden követőjének meg kell tartani. Ezen erkölcsi és társadalmi szabály tolytatása és kiegészítése annak, melyet az előző versben fejtegettünk. Azt parancsolja ugyanis édes idvezítőnk, hogy még annak is engedelmeskedjünk, aki hatalmi erőszakkal kényszerít valamire bennünket és ha arra kényszerít, hogy menjünk vele egy mérföldet, menjünk el vele kettőre; mennyivel inkább tartozunk adni annak vagyónunktól gyamolító segélyt, aki szükségében úgy kér tőlünk és nem szabad megvetni azt, aki kölesön kér tőlünk kpénzt avagy más segedelmet.

Ime, ezredévi hánykódások, kinos vergődések, véres esaták és népirtó háborúk után feláll egy férfiú s ekképpen szól e békés és bölkogságot kereső embereknek: hiába csatáztok, fegyverrel, hatalmaskodással és erőszakkal nem lehet a békét az emberi társadalmakban meghonosítani, ennek csak egy módja van, ha az emberek egymásiránt jóindulattal és szeretettel viseltetnek • ha egymáson segítenek és egymásnak kölesön adnak.

Ha adsz annak meleg szívvvel és szeretettel, aki segélyt kér tőled, az örök hállára lesz kötelezve irántad, mert nem csak a nyomortól, hanem az erkölcsi bukástól is megmentetted őt, mert ha nem adtál volna neki, meg lehet a nyomor lopásra, rablásra kényszerítette volna őt.

A nyomor gyermekei tudják csak, mennyit ér a segély és ember baráti szivesség, mennyit ér az a becsületes kölesön, melyet felebarátunknak végső szükségében nyújtunk, olyan ez mint az ég harmatja, mely új életre frissíti az el-lankadt mezőségeket.

Tehát, ne légy önző, ne légy szükmarku soha, örülj ha adhatsz másnak, ekkor sáfárkodol nemesen isten áldásával. Adj a szegénynek, segíts a nyomorulton, ha ők hálladatlanok lesznek, megáld az isten tégedet.

Sirni a sirókkal, ez is szép erény ; de le-
törölni a könyeket, felruházni a mezteleneket,
táplálni az éhezőket, oda hatni, hogy eltöröl-
tessék a földről minden nyomor s felépüljenek
a földön a boldogság és erény ragyogó teplo-
mai, ez még szebb és magasztosabb.

Ej, azt mondod, csak álom az, hogy min-
den ember boldog lehessen a földön ; álomnak
is szép ez, de hát nem álom ez ; Krisztusod le-
hetőnek tartja az általános emberi boldogságot,
ezért jelentette ki, ezért tanította egész életében
az ahhoz vezető elveket és igazságokat.

Csak követni kell isteni mesteredet az ő
szellemének, és azonnal menni fog a dolog ; fel-
épül a boldogság temploma, csak minden ember
vigyen hozzá egy homokszemet.

De leng is már ezen szellem a világ felett ;
az árva- és szeretetházak, a segítő egyletek,
melyek a nyomor megszüntetésén fáradoznak,
mind ezen szellemről és arról tanuskodnak, hogy
Krisztus urunk eszméi elvégre is diadalmat fog-
nak aratni.

Mi legyünk hűséges követői Urunknak ;
adjunk annak, aki kér tőlünk, hordozzuk egy
más terhét, adjunk annak, a ki szegény, segít-
sünk egymáson, ebben áll az igaz keresztyénség.
Amen.

H I R E K.

— **A bonyi ev. reform. egyház,** mint
már egy ízben jeleztük, f. évi november hó
1-én ünnepli temploma fennállásának orgona
szenteléssel egybekötött 100 éves jubileumát,
mely ünnepélyen az orgona avatást nt. Antal
Gábor ácsi lelkész, a jubileumi beszédet nt.
Czike Lajos esperes, az orgonázást nt. Széki
Elemér gyönki gymn. tanár végzi, az egyház
történetét pedig Széki Aladár lelkész olvassa fel.

— **Tudósítás** Révész Imre egyházi beszé-
deiről. A még hátralevő (VI. és VII.) füzetek,
melyeket eredetileg még ez évben szándékoztam
közrebocsátani, közbejött magántermészetű kö-
rülmények, főképp pedig azon ok miatt, hogy a
pádai nyomda ez év végén lesz új betűkkel fel-
szerelve, csakis a jövő 1890. évben fognak
megjelenni. Midőn ezt az eddigi tiszszelt elő-

fizetőkkel tudatom s őket szives várakozásra
kérem, az előfizetési határidőt is kiterjesztem a
jövő 1890. márczius 31-éig, mely időn belől a
2 fnt 40 krnyi előfizetési összeg nevem alatt
Pápára küldendő. Pápa, 1889. okt. 14. Révész
Kálmán.

— **Az erdélyi ev. ref. egyházkerület** t. hó
8-án kezdte meg közgyűlését Kolozsvártt. Fő-
tárgya a nagyenyedi theol. akadémia áthelye-
zési kérdése volt, a mit a 21-es bizottság, majd
a kerületi igazgató-tanács is Kolozsvár előnyére
döntött el. Nem hiányzott az ellenzék sem, mer-
dr. Kovács Ödön, theol. tanár már az igazgató-
tanácsban bejelentette halasztási indítványát. A
Kolozsvárpártiak is erősen mozogtak, a pártoló-
lag fölterjesztett kérdés tárgyalását Zeyk József
azzal az indítvánnyal kezdte meg, hogy az át-
helyezés csak akkor történjék meg, ha a kerü-
let önmaga, az enyedi alapítványok igénybevé-
tele nélkül, tarthatja fel Kolozsvártt a theol.
akadémiát. Az indítvány ellen többen emeltek
szót. Püspök, aki ezt a mozgalmat még főjegyző
közében indította, 2 óráig tartó beszédben védel-
mezte az igazgató tanács munkálatát s okmá-
nyokra támaszkodva mutogatta hogy Nagy-Enye
den s az alapítványtevők intencióin nem esik
semmi komoly sérelem az áthelyezés miatt. A
kérdés azonban csak félig-meddig oldatott
meg, mert a többség elfogadta Bethlen Géza gr.
indítványát, a mely szerint az áthelyezés elvben
kimondatik de az áthelyezési terv, újabb ki-
dolgozás végett visszatétetett az igazgató-tanács-
hoz. Főgondnokul Kemény Gábor báró helyére
Bethlen Gábor gr. választatott meg. A gyűjtést
a Kolozsvári theol. akadémia alapjára már meg-
kezdték, mindjárt a zöld asztalnál s 1400 frtot
irtak alá.

— **Szives kérelem.** Néhai férjem, Czelder
Márton egyházi folyóiratainak volt olvasóit, a kik
a boldogult följegyzései szerint megrendeléseik
árával tartozásban vannak, szives bizalommal
kérem, legyenek kegyesek azokból annyit, a
mennyit meggyőződésük szerint tartozásuknak
ismernek el, hozzám Nagy-Bányára megküldeni.
Alkalmatlankodni e kérésemmel külön senkinek
sem akarok. Kinek-kinek jó szántára bizom,
mennyit küldjön, vagy általában küldjön-e vala-
mit. Csak azt említem meg, hogy szegény árva
családunknak igen jól esnék tapasztalni, ha ké-
résemnek szomorú sorsom euyítésére legalább
némi kis sikere lenne. Tisztelettel maradván
Nagy-Bányán, 1889. október 2. Özv. Czelder
Mártonné, Szentimrei Kocsis Emilia.

— **100,000 frtos adomány.** A „Magyar
tudományos Akadémia“ történetében örökre ne-

vezetes marad az október 7-dikén tartott összes ülés, melyen báró Eötvös Loránd elnök, Semsey Andor tiszteleti tagnak egy hozzá érkezett igen becses levelét olvasta fel. Ez a levél, következőleg hangzik: Tisztelt Elnök Ur! A M. Tud. Akadémiának alapszabályilag megállapított céljai közé tartozik: a hazának minden tekintetben megismertetése és a tudományos munkásság élesztése és irányozása, jutalomtételek utján is. Búváraink szorgalma, az Akadémia bőkezűségével megtámogatva, sok rendkívül becses adalékkal gazdagította már is irodalmunkat. Olyan alapvető munkák azonban, melyek az eddigi eredményeket a tudomány mai állásának megfelelő fedolgozásban adnák s a további kutatásnak irányait megjelölnék, majdnem teljesen hiányzanak. Eme hiány pótlására a M. Tud. Akadémiának ezennel 100,000 azaz százezer forintot ajánlok fel, s ez összeget 1890 október 7-dikétől kezdve öt egyenlő évi részletben fogom évről évre a M. Tud. Akadémia pénztárába fizetni. Az összeg mikénti felhasználására nézve egyedül a következőket kötném ki: a M. Tud. Akadémia, ha lehetséges, még a jelen évben, de legkésőbb az 1890-dik évi nagygyűlésen titkos pályázatot hirdet a következő munkák irására, u. m. magyar nyelvtanra, magyar irodalom történetére, Magyarország archeológiájára, Magyarország történetére, Magyarország földrajzára, Magyarország közgazdaságára, Magyarország geológiájára, Magyarország minealógiájára, Magyarország florájára, Magyarország faunájára. Egy egy munka 150 nyomtatott ivre terjedhet. — A pályadíj különkülön 10,000 azaz tízezer forint, mely azonban csak absolut becsü munkának ítéltetik oda. A pályaművek benyújtásának határideje 1895. október 7-dike. A pályázat részleteinek megállapítására és az idevágó szabályzat kidolgozására a M. Tud. Akadémiát kérem föl. Méltóztassék t. Elnök Úr jelen ajánlatomat, melyet, hogy kötelező erejű legyen, két barátom, mint tanu, szives lesz láttamozni, a M. Tud. Akadémia mai összes ülésére elé terjeszteni. Budapest, 1889. október 7. Semsei Andor, a Magyar. Tudományos Akadémia tiszteleti tagja. Előttünk: Gyulai Pál. Szily Kálmán. A jelen volt akadémikusok, méltán nevezték az adományt „fejedelmi adománynak“, örvendezve éljeneztek, sőt még tapsoltak is. „Álljunk fel Uraim! mondá az elnök a tagokhoz fordulva s hangoztassuk: Éljen Semsey Andor!“ — A pályázati szabályzat kidolgozására bizottságot küldött ki az Akadémia.

— **Levél.** Nagytiszteletű Ur! Tán még nem késő becses lapjára, ha megírom, hogy éppen most láttam Kis Tivadar urnál, hogy dr. Kaposy Luczián urnak ismét két műve jelent

meg aug. elején. Kegyeskedjék becses lapjában közölni a hírek között e pár sort: Főiskolánk jeles tanárától dr. Kaposy Luczián urtól ismét füzet jelent meg u. m. a tanulók könyvtárában Ovidiusból a II. füzet s Sallustius-Catilinájából a II. füzet. E füzetek is eléggé bizonyítják, hogy e fáradhatatlan munkásságu tanárban oly férfit bir, ki jeles képzettségével kitünő mértékben emeli főiskolánk jó hírnevét.“ — Soraim szives közlését kérve vagyok kitünő tisztelettel, Horváth K.

— **„Az orgonajáték gyakorlati tankönyve“** jelent meg legközelebb Pécsen, szerzője Németh Béla ügyvéd. E könyv egy eddig nem használt, de felette könnyű módszerrel tanítja meg az orgonajátékot, s vele együtt a zeneharmoniai ismereteket s akként vezeti a tanulót, hogy képes legyen saját zeneeszméit önállóan tovább kifejteni és a billentyűzeten otthonias kellő jártaságra szert tenni. E cél elérésére a hármas hangzatot használja alapul, melyből kadenciát alkot s e kis zeneképletet az egész művön át fokozatosan idomítja s bővíti fokról-fokra a rokon és egyéb hangzatokkal, s azok használati módjaira utalva a tanulót, rövid idő alatt vezeti be a zene titkaiba, miért e könyvet nemcsak házagpótlónak, de uttörő műnel lehetne nevezni. A mű egyuttal módszertani vezérkönyvül is használható s szaktekintélyek által tett tanítási kísérletek feltünő eredményre vezettek. A könyv könnyen érthető magyarsággal van írva s zenei remekírókból vett számtalan példakkal ellátva s így nemcsak tanítóképezdek számára ajánlatos, melyeknek az szánva van, hanem azoknak is hasznos, kik játékukat könnyű szerrel megjobbitani, vagy kik a harmoniumon való játékban akarnák magukat kiképezni. Megrendelhető a szerzőnél Pécsen 1 frt 50 kr. beküldése mellett, bolti ára 1 frt 80 kr.

Pályázat.

A b.-somogyi ev. ref. egyházmegyei Gige III-ad osztályu egyház lelkeszi állomására pályázni akarók felszerelt kérvényeiket f. évi nov. 1-ig Istvándiba az esperesi hivatalhoz küldjék.

R.-Komárom, 1889. október.

Pap Gábor,
püspök.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: **Pereszlényi János.**
Lapkiadó: **Gaar Iván.**